

*Бигалиев Айтқожа
Бигалиұлы*

Ғалым-генетик, биология ғылымдарының докторы, профессор, Қазақстан Жоғарғы Мектебі Ұлттық Ғылым Академиясының және Халықаралық Ақпараттандыру Академиясының академигі, Ұлы Британия экологтар қоғамының толық мүшесі Бигалиев Айтқожа Бигалиұлының 75 жылдық мерейтойына арналған

**«ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ГЕНЕТИКА МЕН
ЭКПЕРИМЕНТАЛЬДЫ
БИОЛОГИЯНЫҢ ӨЗЕКТІ
ПРОБЛЕМАЛАРЫ» атты
халықаралық ғылыми-практикалық
конференция материалдарының
ЖИНАҒЫ**

Қазақстан, Алматы, 25 қаңтар, 2018 жыл

СБОРНИК

материалов международной научно-практической конференции
**«АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ
ГЕНЕТИКИ И ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЙ БИОЛОГИИ»**,
посвященной 75-летию ученого-генетика, доктора
биологических наук, профессора, академика Национальной
Академии Наук Высшей Школы РК и Международной Академии
Информатизации действительного члена Британского общества
Экологов Бигалиева Айтхажса Бигалиевича

Казахстан, Алматы, 25 января 2018 года

COLLECTION

of the International Scientific-Practical Conference
**«MODERN ISSUES OF ECOLOGICAL
GENETICS AND CURRENT BIOLOGY»**
Dedicated to the 75th anniversary of the scientist-genetics,
Doctor of Biological Sciences, Professor, Academician of the
National Academy of High School of Republic of Kazakhstan and
the International Academy of Informatization, ordinary member of
British Ecology Society Bigaliyev Aitkhazha Bigaliyevich

Kazakhstan, Almaty, 25th of January 2018

Т.К

ӘЛ ФАРАБИ атындағы ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТИ

Ғалым - генетик, биология ғылымдарының докторы, профессор,
Қазақстан Жоғарғы Мектебі Ұлттық Ғылым Академиясының
және Халықаралық Ақпараттандыру Академиясының
академигі, Ұлы Британия экологтар қоғамының толық мүшесі
Бигалиев Айтқожа Бигалиұлының 75 жылдық мерейтойына
арналған «ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ГЕНЕТИКА МЕН
ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬДЫ БИОЛОГИЯНЫҢ
ӨЗЕКТІ ПРОБЛЕМАЛАРЫ» атты
халықаралық ғылыми-практикалық конференция
материалдарының
ЖИНАҒЫ

СБОРНИК

материалов международной научно-практической конференции
«АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ
ГЕНЕТИКИ И ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЙ БИОЛОГИИ»,
посвященной 75-летию ученого-генетика, доктора
биологических наук, профессора, академика Национальной
Академии Наук Высшей Школы РК и Международной
Академии Информатизации действительного члена Британского
общества Экологов Бигалиева Айтхажа Бигалиевича

COLLECTION

of the International Scientific-Practical Conference
“MODERN ISSUES OF ECOLOGICAL GENETICS AND
CURRENT BIOLOGY”

Dedicated to the 75th anniversary of the scientist-genetics, Doctor of
Biological Sciences, Professor, Academician of the National
Academy of High School of Republic of Kazakhstan and the
International Academy of Informatization, ordinary member of
British Ecology Society
Bigaliyev Aitkhazha Bigaliyevich

Алматы
«Қазақ университеті»
2018

АН САНДАРЫНЫҢ	100
ИН ӘСЕРІНЕН ОТ АССИМЛЯЦИЯСЫ РЕТТЕГІШ ЗЕРТТЕУ	102
А., Баяхмет Б.Н., НО-	
ЛЕТОК ПЕЧЕНИ В	104
СҮТ ӨНІМДЕРІНІҢ Қ ҮДЕРІСКЕ	105
ПЕКТЫ ЛЕЧЕНИЯ АННЫМИ	107
амшыбаева Г., СЕТКІШТЕРІНЕ	109
амшыбаева Г., ЫРМАЛЫ СУ	110
Г., Қайрат Б.Қ., ЖЫЛДЫҢ КҮРЕК ЖИЫРЫЛУ	112
РКУМИНА НА ТОК	114
Кулбаев Т.Т., ЕМТИХАНДЫҚ ДАҒЫ І ХОЛТЕР	115
НОЛОГИИ АСИЛЬНОГО	117
ПИЯНИЕ «ВЕРМИСЕР» НА	118

Саржігітова А.Т., Курманбаева М.С., Базарғалиева А.А. <i>ALNUS GLUTINOSA</i> (L.) GAERTN. ПОПУЛЯЦИЯСЫНЫҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫНА БАҒА БЕРУ	120
Сатханбаев А.З., Аннаоразов Ы.А. БИОЛОГИЧЕСКАЯ МЕМБРАНА ДЛЯ ПРОВЕДЕНИЯ ГЕМОСТАЗА ПРИ ПОВРЕЖДЕНИЯХ ПАРЕНХИМАТОЗНЫХ ОРГАНОВ	122
Тарасовская Н.Е. АНАТОМО-МОРФОЛОГИЧЕСКИЕ АНОМАЛИИ У ОСТРОМОРДОЙ ЛЯГУШКИ В ПАВЛОДАРСКОЙ ОБЛАСТИ	124
Гастамбек Қ.Т., Цяо Сяохуэй, Бердікұлов Б.Т., Акимбеков Н.Ш., Жұбанова А.А. ҚОҢЫР КӨМІР НЕГІЗІНДЕ БРИКЕТТЕЛГЕН ОТЫНДЫ АЛУ БИОТЕХНОЛОГИЯСЫН ЖАСАУДЫҢ ӨЗЕКТІЛІГІ	126
Тауасарова М.К., Бактыбаева Л.К., Гумарова Л.Ж. ЭПИЛЕПСИЯ	128
Тұрсын А.Т., Асрандина С.Ш. ЛАСТАНҒАН АҒЫН СУДА ЭЙХОРНИЯ (<i>EICHORNIA CRASSIPES</i>) ӨСІМДІГІНІҢ ӨСУ БЕЛСЕНДІЛІГІН ЗЕРТТЕУ	129
Шалахметова Г.А. АЛЬДЕГИДОКСИДАЗА - ПОКАЗАТЕЛЬ УСТОЙЧИВОСТИ ПРЕДУБОРОЧНОГО ПРОРАСТАНИЯ В ЗЕРНЕ РАЗЛИЧНЫХ ГЕНОТИПОВ ПШЕНИЦЫ	131
Шерелхан Д.К., Акимбеков Н.Ш. ЭНДОТОКСИННІҢ УЫТТЫЛЫҚ ӘСЕРІН ЭЛИМИНАЦИЯЛАЙТЫН ӘДІС ЖАСАУ	133
Alzhanuly B., Panzhinskiy E., Khanseitova A., Aytkhozhina N. CRISPR/CAS9-TECHNOLOGY-BASED STEM CELL THERAPY FOR DIABETES TYPE I	135
Annaorazov Y.A., Sathanbayev A.Z. PREVENTING METHODS OF ADHESIONS WITH BIOLOGICAL MEMBRANES	136
Meqramov G.G., Kartbayeva G.T., Shaybek A.S., Dupont O.N., Zhumagalieva Z.Z. DESTRUCTION OF CAPILLARIES IN PANCREATIC ISLETS AS POSSIBLE CAUSE OF AGG AVATION OF DIABETES	137
Kossalbayev B.D. OBTAINING OF BIOHYDROGEN BASED ON THE CYANOBACTERIA ACTIVE STRAINS	138

СЕКЦИЯ 3 - МОДЕРНИЗАЦИЯ НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ

Бабашев А.М., Татарина Г.Ш., Атанбаева Г.К. ЕМТИХАН КЕЗІНДЕГІ СТРЕСС ЖӘНЕ ОНЫ ЗЕРТТЕУ МЕН КОРРЕКЦИЯЛАУ	140
Бодыкова И.Н., Айтмағанбетова Ш.К. ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ІС-ӘРЕКЕТТІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	142

СЕКЦИЯ 3 МОДЕРНИЗАЦИЯ НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ

ЕМТИХАН КЕЗІНДЕГІ СТРЕСС ЖӘНЕ ОНЫ ЗЕРТТЕУ МЕН КОРРЕКЦИЯЛАУ

Бабашев А.М.¹, Татарина Г.Ш.¹, Атанбаева Г.К.²

¹Абай атындағы Қазақ Ұлттық Педагогикалық Университеті,

²Әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық Университеті, Алматы, Қазақстан.

Abdrzak55@mail.ru

Ортаның әркалай жағдайларында организмнің өмір сүруін және психоэмоциялық әсерлер кезіндегі әрекеттерін қамтамасыз ететін қасиеттерінің бірі бейімделіс. Стрестік күй әдетте тұлғаның субективтік реакциясы және әсер етуші факторлардың интерпретациясы болады, әрі стрестік күй көбінесе тұлғаның жеке дара ерекшеліктерімен анықталады. Бақылауға және реттеуге келмейтін, әрі қауіп тудыратын ситуациялар, әдетте негативтік физикалық және эмоциялық стресс туындатады. Ендеше, қазіргі күні адамдар үнемі осындай стрестік факторлардың әсерінде өмір сүреді, нәтижесінде организмде осы факторлардың әсерінен пайда болған психоэмоциялық стрестің басымдылығы мен ұзақтығынан функцияларының мүмкіндіктері, қоры кәдімгідей ауытқиды. Адам организмді әрі осындай үзіліссіз стрестік әсерлерден, динамикалық жүйе ретінде, ортаның өзгерістеріне өзінің кейбір жүйелерінің реттелу деңгейлерін өзгерте отырып, үнемі бейімделіп, организмнің реттеу функцияларын, тетіктерін белсендіреді, яғни сәйкесінше қажетті әрекеттер жасайды. Организмнің бейімделуі немесе орта әсеріне сәйкес теңесуі тірі организмдердің жүйелеріне тән биологиялық бірегей ерекшелігі болып саналады.

Емтихан кезіндегі туындайтын стресс мектеп оқушылары мен ЖОО білім алушыларының арасында кең тараған стрестік күй. Емтихан адам психикасын зақымдайтын, жиі психикалық ауытқуға себеп болатын үдеріс, әсіресе, соңғы жылдары жасалған зерттеулердің нәтижелері бойынша, емтихан кезіндегі стресс

жүйке, жүрек пен қан тамырлар, иммунитеті көрсетілген. Әдетте, дәстүрлі психоэмоциялық стрестің әсерін коррекциялауға психикалық емтихан пән қан тамырлар жүйесінің басты байқауға болады, олар: жүректің жағдайы, артериалық қан қысымының (АҚ) деңгейінің туындысынан шығатын параметрлер (дегс) (КИ). Бұл КИ организмнің вегетативтік жүйке жүйесінің симпатикалық бөлімдерінің қатынасына байланысты.

Сонымен қатар, емтихан кезіндегі стресс салалық әсер ғана емес, «дистресс» әсерін тудырады. Психологиялық түртікілер мен стресс әсерінен пайда болған психикалық жағынан да маңызды болып табылатын мәліметтерін жинақтауға және оларды алдына қойған мақсаттарын (эустрестік күйінде) итермелейді. Білім алушылардың индивидуальдылығына байланысты кезіндегі стрестік күйлерін болжау және оларды кезіндегі стрестік күйдің деңгейін реттеу әдісін жасау. Білім алушыларға, әсіресе, тапсыру өте әлеуметтік мәні бар анықтаушы қажетті әрекет тудыратын түртікілік әсер екендігін, Н.А. Атанбаева секі ғалымдары көрсетіп берген.

Емтихан кезіндегі күй, бірінші кезекте білім алушының жоғары деңгейдегі қажеттілігін тудырады, өйткені олар жағдайының қажеттілігі, ол да стресстен, емтихандық ситуация білім алушының нәтижесінің белгісіздігінен, оны тудыратын жағдай пайда болады.

Бір сөзбен айтқанда, емтихан кезіндегі әлеуметтік күйдің нағыз себебі болып табылатын жағдайға және оның функциялық жағына байланысты. Сонымен қатар, емтихан кезіндегі стресс пән алатын емтихан бағасына байланысты режесі де, олардың жағдайына байланысты нәтижелеріміздің мәліметтеріне байланысты 34%-нда ЖЖЖ жиіленгені.